

HANDLEIDING CLUB-API

Versie december 2025

INHOUD

Profielomschrijving club-API	1
Tips bekendmaking club-API	3
Handelingsprotocol sportclub.....	5
Discretieplicht club-API	11
Leidraad voor inschattingsgesprek	13
Communicatie bij incidenten van grensoverschrijdend gedrag	16
Verwijslijst	19
Profielomschrijving Noodteam	22
Template rapporteringsdocument.....	23

PROFIELOMSCHRIJVING CLUB-API

WAT?

Een Aanspreekpersoon Integriteit binnen een sportclub (club-API) is een laagdrempelig aanspreekpunt waarbij sporters, hun ouders, trainers, bestuurders of andere betrokkenen terecht kunnen met een vraag, vermoeden of klacht over seksueel, psychisch of fysiek grensoverschrijdend gedrag.

WAAROM ?

Het is belangrijk dat in sportclub een cultuur bestaat van openheid waar iedereen het gevoel heeft incidenten te kunnen melden. Het installeren van een club-API maakt het voor iedereen duidelijk bij wie hij of zij met een melding terecht kan, en verzekert een duidelijke en kordate opvolging van incidenten.

TAKEN VAN EEN CLUB-API

De club-API luistert naar de vraag of het verhaal van een melder en verwijst hem door wanneer nodig of verleent advies bij de mogelijke vervolgstappen, zonder aan waarheidsvinding te doen. Verder formuleert de club-API adviezen over preventieactiviteiten binnen de sportclub en helpt het clubbestuur met het realiseren van deze initiatieven.

- **AANSPEEKPUNT EN EERSTE OPVANG**

De club-API luistert naar het verhaal van de melder of vraagsteller, zonder de rol van hulpverlener op te nemen. Hij toont voldoende empathie, geeft de melder het gevoel dat er geluisterd wordt en stelt het verhaal niet in vraag. Iedereen in de club moet weten wie de club-API is, hoe ze de club-API kunnen bereiken en met welke vragen of boodschappen ze hierbij kunnen aankloppen.

- **COÖRDINATIE VAN HET HANDELINGSPROTOCOL EN DOORVERWIJZING**

De club-API neemt elke vraag of melding serieus. De club-API start het handelingsprotocol op en zorgt ervoor dat de procedure gevolgd wordt: hij/zij, eventueel bijgestaan door een noodteam, vormt zich een beeld van de situatie, schat de ernst in, en verleent de melder vervolgens informatie en advies of verwijst door. Bij vermoedens of aanwijzingen van ernstig grensoverschrijdend gedrag (rood of zwart) is het niet de taak van de club-API om zelf hulp te verlenen of op onderzoek uit te gaan, maar verwijst hij door naar de federatie-API en/of deskundigen (hulpverlening, politie en justitie ...).

- **PREVENTIE EN ONDERSTEUNING CLUBBESTUUR**

In samenwerking met het clubbestuur zorgt de club-API voor het bekendmaken van het bestaan en de rol van de club-API en voor bewustmaking in verband met de gedragscodes. De club-API blijft op de hoogte van en geeft informatie en advies door aan het clubbestuur over fysiek, psychisch en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

ROLAFBAKENING: WAT EEN CLUB-API NIET IS

- een hulpverlener: start geen hulpverleningsproces en heeft geen beroepsgeheim
- een onderzoeksrechter: moet niet achter de feiten aangaan
- een journalist: moet niet iedereen informeren die nieuwsgierig is
- een bestuurder: heeft geen verantwoordelijkheid maar enkel een adviserende rol

RANDVOORWAARDEN

De club-API:

- is bij voorkeur geen voorzitter of (in de mate van het mogelijke) geen bestuurslid of alleszins niet iemand die een machtspositie heeft en waar geen collegiale controle mogelijk is. Indien toch een bestuurslid wordt aangeduid, moet deze onafhankelijk kunnen werken en transparant zijn over mogelijke vermenging van belangen;
- wordt via een duidelijk mandaat aangesteld door het clubbestuur;
- kan bij ernstige incidenten rekenen op een intern overleg (noodteam) en de federatie-API;
- kan op verzoek een uittreksel uit het strafregister (minderjarigenmodel) voorleggen;
- gaat niet zelf op onderzoek uit en doet niet zelf aan waarheidsvinding;
- werkt aan de hand van het uitgewerkte handelingsprotocol en de procedures, reglementen en statuten van de sportclub;
- kan discreet handelen en onafhankelijk werken;
- kan rekenen op ondersteuning en opleiding via de federatie-API.

WAT MOET EEN CLUB-API KENNEN EN KUNNEN?

- Basisinzichten hebben over fysiek, psychisch en seksueel grensoverschrijdend gedrag (in de sport);
- Vlaggen/grenswijssysteem kennen en toepassen op concrete incidenten;
- Basisinzichten rol club-API;
- Zich kunnen profileren als club-API bij iedereen in een club;
- Een incident kunnen afhandelen op basis van het handelingsprotocol;
- Het gesprek kunnen aangaan met alle betrokkenen;
- Weten waar je terecht kan voor een klacht of hulp;
- Registratie en dossier maken;
- Overleggen met het clubbestuur en suggesties doen.

TIPS BEKENDMAKING CLUB-API

Het is belangrijk dat in de sportclub een cultuur bestaat van openheid waar iedereen het gevoel heeft incidenten te kunnen melden. Maak het voor iedereen duidelijk bij wie, op welke manier en met welke vragen of meldingen iedereen bij de Club-API terecht kan.

Voorbeeldtekst

Mijn naam is (naam club-API). Ik ben de Aanspreekpersoon Integriteit (club-API) van sportclub (naam sportclub). Als sporter, ouder, trainer, bestuurder of andere vrijwilliger van onze sportclub kan je bij mij als club-API terecht met een vraag, vermoeden of klacht over grensoverschrijdend gedrag.

Heb je te maken met een situatie van grensoverschrijdend gedrag zoals psychisch, fysiek, seksueel grensoverschrijdend gedrag, pesten, verwaarlozing of ander ongewenst gedrag? Merk je tijdens je sportactiviteiten dat er handelingen gebeuren die niet aanvaardbaar zijn?

Je kan me een mailtje sturen op (emailadres) of bellen op (telefoonnummer). Op (dag/en) ben ik aanwezig op de club en kan je mij persoonlijk aanspreken.

Als club-API luister ik naar je vraag of verhaal, behandel jouw melding in alle discretie en verleen ik je advies bij de mogelijke vervolgstappen of doorverwijzing.

COMMUNICATIE OVER DE PROCEDURE DIE JE VOLGT ALS API

Melders lezen graag op voorhand op welke manier hun melding behandeld wordt en bij wie de melding terechtkomt. Gebruik onderstaande voorbeeldtekst om dit te verduidelijken op bv. jouw website.

Voorbeeldtekst

Je kan een melding indienen via telefoon, mail of het meldformulier op onze website. Via deze drie kanalen kom je terecht bij onze club-API die jouw melding discreet behandelt. De club-API zal luisteren naar jouw verhaal en extra vragen stellen om een volledig zicht te krijgen op de situatie. Vervolgens zal de club-API jouw melding volgens een vast stappenplan aanpakken. Als melder word je bij elke stap betrokken en wordt er rekening gehouden met jouw verwachtingen.

1) In kaart brengen van de situatie: indien nodig zal de API met jou bekijken met welke andere personen (vb. getuigen, betrokkenen,...) er best contact wordt opgenomen om een volledig zicht te krijgen van de situatie.

2) Ernst inschatten en advies inwinnen: de API maakt een ernstinschatting van de situatie en neemt, indien nodig, contact op met externe organisaties voor advies (vb. Sportieq, Hulplijn 1712). De club-API kan in deze fase ook de geanonimiseerde situatie bespreken met de federatie-API. Dit gebeurt telkens discreet en enkel met mensen die op geen enkele manier betrokken zijn bij de situatie.

3) Advies formuleren en uitvoeren: de API zal op basis van de ernstinschatting en het ingewonnen advies een advies formuleren. Afhankelijk van de situatie kan dit een advies zijn voor de melder, het sportclubbestuur,... Het advies wordt geformuleerd richting diegenen die de mogelijkheid hebben om bepaalde stappen te zetten en houdt rekening met jouw verwachtingen als melder. Vervolgens is het aan hen om effectief het advies uit te voeren, al dan niet met ondersteuning van de club-API.

4) Nazorg: de club-API bekijkt welke nazorg er nodig is en verwijst betrokkenen door naar de juiste hulpkanalen. De club-API zal ook nog contact opnemen met de melder om te kijken of alles goed verloopt en of er nog acties nodig zijn.

5) Evaluatie en beleid: de club-API evalueert of alles op een goede manier werd aangepakt en of er verbeterpunten zijn naar de toekomst. De club-API bekijkt ook of er nog zaken ontbreken op vlak van beleid binnen de club om te voorkomen dat deze situatie zich in de toekomst herhaalt.

Telkens wanneer de club-API een gesprek heeft met iemand in kader van de situatie zal die een geanonimiseerd verslag opmaken van dit gesprek. Alle verslagen i.v.m. een situatie worden bewaard op een veilige plek waar enkel de club-API toegang tot heeft..

TIPS VOOR JOUW COMMUNICATIE ALS CLUB-API

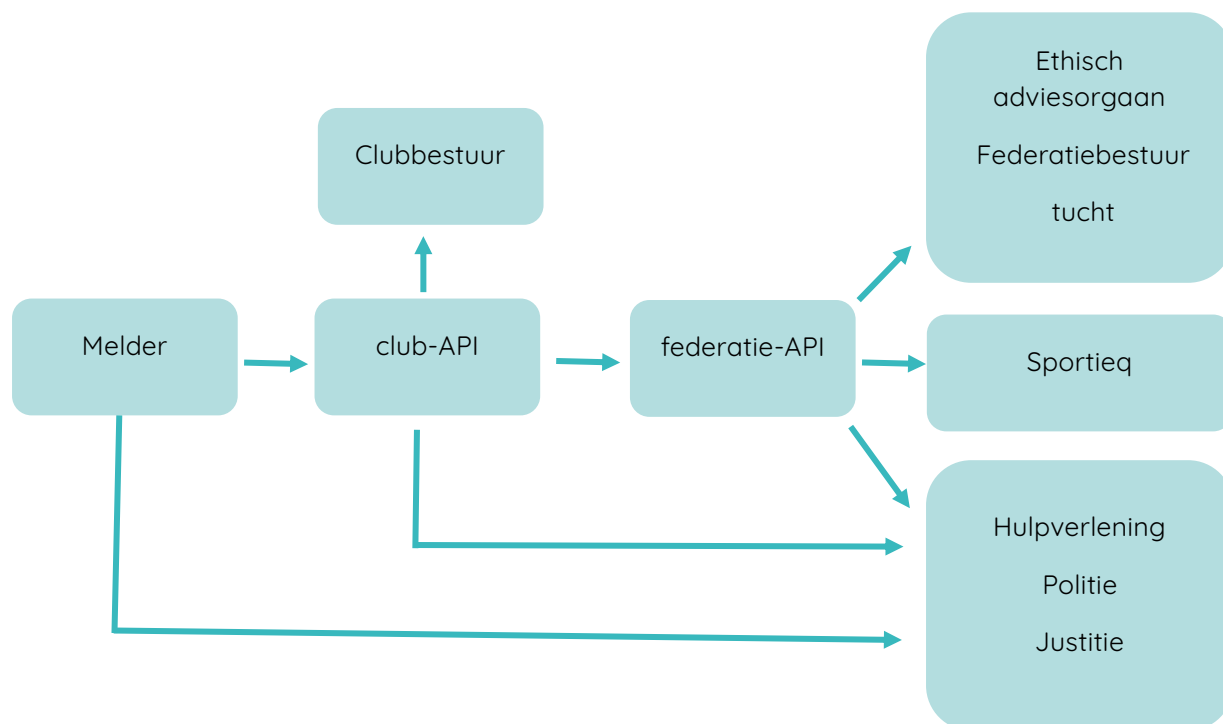
Als API is het belangrijk om jezelf bekend te maken bij jouw doelgroepen op verschillende manieren en tijdstippen. Ga er niet vanuit dat melders jou vinden na één mail of doordat je op de website staat. Hieronder geven we een aantal tips om ervoor te zorgen dat je effectief makkelijk bereikbaar en aanspreekbaar bent.

- Stel jezelf persoonlijk voor aan jouw doelgroepen. Ga langs op de trainingen. Organiseer een online/live bijeenkomst met de trainers. Je kan bv. jouw rol even toelichten op het einde van een trainersvergadering, een AV, infoavond leden,... Een bekend gezicht maakt de drempel al een stuk lager om iets te melden.
- Zorg ervoor dat trainers en bestuurders weten wie je bent en wat jouw rol als API inhoudt. Bekijk met hen of zij jouw contactgegevens ook in hun presentaties, brochures,... richting sporters, ouders,... kunnen opnemen.
- Maak de meldpagina op jouw website zo persoonlijk mogelijk (zie voorbeeldtekst hierboven). Zet een foto bij je contactgegevens en zorg dat je op verschillende manieren bereikbaar bent (telefonisch, mail, contactformulier, WhatsApp,...). Iedereen neemt graag op zijn eigen manier contact op (schrijven, bellen,...).
- Zorg dat je sowieso telefonisch bereikbaar bent. Mensen hebben vaak geen zin om een hele case volledig uit te typen in een mail of contactformulier.
- Denk na over een goede voicemail die vertrouwen inboezemt en ook duidelijk uitlegt wanneer je terugbelt (bv. als je enkel binnen bepaalde uren bereikbaar bent).
- Maak het API mailadres zo persoonlijk mogelijk vb. API_An@sportclubrustroest.be. Werk je toch liever met een algemeen mailadres zoals meldpunt@sportclubrustroest.be? Communiceer dan duidelijk wie er precies de mail van de melder zal lezen.
- Herhaal: één post op sociale media of één mail zal jou niet bekend maken. Communiceer regelmatig doorheen het jaar over jouw rol als API en dit via verschillende kanalen.

HANDELINGSPROTOCOL SPORTCLUB

Het handelingsprotocol beschrijft de stappen die de club-API kan zetten wanneer er een melding, onthulling of vaststelling is van fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het is echter geen vaststaand scenario: de club-API zal steeds beslissingen moeten nemen in functie van de ernst en aard van de situatie en in overleg met het Noodteam, de federatie-API en eventueel experts buiten de sportclub. Een overzicht:

HOE TE HANDELEN BIJ EEN MELDING VAN EEN INCIDENT?

Stappen	GROEN	GEEL	ROOD	
Fase 0	Melding			
Fase 1	In kaart brengen van situatie			
Fase 2	Inschatten van ernst van situatie & advies inwinnen			
Fase 3	Advies formuleren + uitvoeren van het advies			
	Interne opvolging			
			Hulpverlening	
			Tuchtregeling	
			Politie/justitie	
Fase 4		Nazorg en evaluatie		
Fase 5		Beleid en verbeteracties		

FASE 0 - MELDING

Bij de melding van een incident, zowel bij een vermoeden, onthulling als vaststelling, is het belangrijk om duidelijk te maken:

- Wat de inhoud van de klacht of melding is.
- Hoe de gegevens bij de API terecht zijn gekomen. De informatie kan rechtstreeks bij de club-API komen van één van de leden (of familie) of/en via het clubbestuur. Afhankelijk van hoe deze informatie gedeeld wordt, kan het nodig zijn extra informatie in te winnen om de melding verder in kaart te brengen.
- Wie de melder is. Vaak is de melder niet het slachtoffer of een rechtstreeks betrokkene, maar een derde. Soms is de melder ook geen rechtstreeks getuige van een voorval, maar werd hij/zij door een betrokkene op de hoogte gebracht.
- Indien de melder wel een rechtstreeks betrokkene is:
 - Check alvast wat de betrokkenen verwachten
 - Hou steeds rekening met de wens van het slachtoffer
 - Leg op voorhand jouw rol als API uit en hoe je omgaat met de melding.
 - Benadruk de discretieplicht en leg duidelijk uit dat indien het over strafbare feiten gaat, je dit moet melden.

FASE 1 - IN KAART BRENGEN VAN SITUATIE

Breng de situatie zorgvuldig in kaart, en baseer je hiervoor op het rapporteringsdocument:

- Wie zijn de betrokkenen: mogelijke slachtoffer(s), mogelijke pleger(s), mogelijke andere betrokkenen (getuigen ...)
- Wat is bekend over de feiten? Wat is nog niet bekend? Wat is nog niet duidelijk?

- Wat zijn de bronnen: hoe zijn de we de feiten te weten gekomen, waarop is het vermoeden gebaseerd? Wat is er concreet gezien/gehoord?
- Meestal is bijkomende informatie nodig, en zal de club-API de verschillende personen contacteren om zo de situatie helder in kaart te brengen.

FASE 2 - INSCHATTEN VAN DE ERNST & ADVIES INWINNEN

Probeer de ernst van de ernst van de feiten in te schatten. Intern of extern overleg zal de club-API hierbij helpen indien nodig. Wanneer het duidelijk een groene of gele vlag betreft (geen of licht grensoverschrijdend gedrag) is dit niet steeds nodig. Bij ernstiger feiten (rood of zwart) plan je een overleg met een noodteam in en contacteer je **altijd** de federatie-API. Handel nooit alleen.

Intern overleg:

- De club-API kan overleggen met een noodteam dat meehelpt bij het maken van een inschatting en het opstellen van een advies.
- Organiseer dit gesprek snel en gebruik de elementen uit het inschattingsgesprek.
- Maak gebruik van het vlaggen/grenswijssysteem om de ernst te beoordelen (Tip: heel wat voorbeeldcases met ernstinschatting en mogelijke reacties vind je op www.grenswijs.be).
- Ook de wettelijke bepalingen en de gedragscode kunnen helpen bij het maken van een inschatting.

Extern advies inwinnen:

- De club-API kan altijd terecht bij de federatie-API voor advies. Neem bij een rode of zwarte case altijd contact op met de federatie-API (deze gegevens vind je op de website van jouw sportfederatie).
- Extern advies kan je ook inwinnen bij:
 - Hulplijn 1712
 - Via de federatie-API: Vertrouwenscentrum Kindermishandeling van jouw regio (minderjarigen)
 - Via de federatie-API: Centrum Algemeen Welzijnswerk (volwassenen)

FASE 3 – FORMULEREN EN UITVOEREN VAN HET ADVIES

Advies formuleren:

- Hou bij je advies rekening met de verwachtingen van de betrokkenen
- Ga na wat er intern moet gebeuren (korte/longe termijn) en naar welke doelgroepen en/of het nodig is om door te verwijzen naar hulpverlening, politie/justitie of tuchtrecht.
- Bij groene of gele vlag zal vaak een interne opvolging volstaan. Voor de reactiewijzen korte en lange termijn kan je je baseren op het vlaggen/grenswijssysteem.
- Bij rode en zwarte vlag kan je je voor de interne opvolging ook baseren op de reactiewijzen per vlag, en doorverwijzen naar hulpverlening en/of politie/justitie en/of tuchtrecht van de federatie.

Communicatie:

- Maak afspraken over een terugkoppeling naar het clubbestuur.
- Spreek goed af over de terugkoppeling naar de betrokkene, de melder en eventueel andere betrokkenen.
- Let op dat de privacy van betrokkenen niet geschaad wordt (discretieplicht), wees je bewust van je rol als club-API m.b.t. schuldig verzuim en meldplicht.

Registratie:

- Registreer het advies op een vertrouwelijke manier, beveilig de documenten en respecteer hierbij de discretieplicht

Uitvoeren van het advies:

Voor het uitvoeren van het advies is de regie in handen van het clubbestuur in samenwerking met de club-API. Zij kunnen daarbij beroep doen op de federatie-API voor advies en ondersteuning. De club-API heeft enkel een **adviserende en ondersteunende rol**. Op vraag van het clubbestuur kan de federatie-API deeltaken op zich nemen. Er moet case per case bekeken worden wie de bestuurlijke verantwoordelijkheid heeft (club/federatie/externe partij)

	groen	geel	rood	zwart
Interne opvolging	Informereren, normaliseren	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken coaching	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg Sancties
Doorverwijzen hulpverlening en bemiddeling			Opvang slachtoffers Opvang plegers Opvang andere betrokkenen Bemiddeling	
Tuchtregeling			Doorverwijzen naar tuchtcommissie Opvolgen besluiten	
Politie/justitie			Aangifte bij politie door slachtoffer Aangifte door Club -of federatie-API Aangifte door derde	

Regie en verantwoordelijkheid:

- De regie is in handen van het clubbestuur, die ook de verantwoordelijkheid neemt.
- Een club-API kan in overleg met de federatie-API een tuchtprocedure opstarten.

Interne opvolging:

- Bij een groene en gele vlag kan de club-API adviseren hoe er (ped)agogisch kan gereageerd worden t.a.v. alle betrokkenen. Ook inzetten op het verduidelijken of herformuleren van afspraken en/of coaching van de club hierbij, is een mogelijke actie.
- Bij een rode en zwarte vlag kan het van belang zijn om na te gaan hoe de club de veiligheid van betrokkenen kan verbeteren en toezicht kan optimaliseren.
- Vaak moet er ook aandacht gegeven worden aan de opvang en nazorg van en voor alle betrokkenen in een incident. En in sommige gevallen kan het nodig zijn naar herstel te werken.
- Bij een zwarte vlag is het nodig na te denken over de toepassing van sancties of tuchtmaatregelen zoals die in het reglement zijn opgenomen.

Hulpverlening:

- Bij een rode en zwarte vlag spreken we over slachtoffers en eventueel ook plegers en kan een doorverwijzing naar de hulpverlening of professionele bemiddeling nodig zijn.
- Daarmee stopt de verantwoordelijkheid van het clubbestuur of de club-API niet, want ook na de doorverwijzing zal verdere opvolging en herstel nodig zijn. Maak goede afspraken over wat hier van de API wordt verwacht.

Politie/justitie:

- De club-API kan betrokkenen informeren over de mogelijkheid om klacht in te dienen bij de politie/justitie. Het gaat in dit geval over strafbare feiten. Sommige 'lichtere' vormen zijn ook strafbaar (vb. strafbaar seksisme) en hiervoor kan ook een aangifte gebeuren.
- Er zijn verschillende mogelijkheden om een strafrechtelijke procedure op te starten. Je kan:
 - Je burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter, of
 - een strafklacht neerleggen bij het parket, of
 - een aangifte doen bij de politiediensten.
- Na het opstarten van de procedure kan een onderzoek worden geopend:
 - Een opsporingsonderzoek
 - Een gerechtelijk onderzoek
- Hierop kan een zitting voor de bevoegde rechtbank volgen, of een seponering of buitenvervolgstelling
- Een vonnis
- Mogelijks een beroepsprocedure

FASE 4 - NAZORG EN EVALUATIE

In de nasleep van een incident kunnen gevoelens van onveiligheid of onrecht lang blijven aanslepen. Meestal hebben betrokkenen behoefte aan goede nazorg. Goede nazorg leidt ook tot minder herhaling van dezelfde soort incidenten. Ook transparantie over hoe het incident is opgevolgd, zorgt voor een gevoel van veiligheid en vertrouwen in de sportclub:

- Organiseer nazorggesprekken met betrokkenen. Meestal is het goed kort na de
- incidenten mensen de kans en de ruimte te geven om ervaringen te bespreken.
- Herhaal deze nazorggesprekken op korte termijn. Hiervoor kan je ook terecht bij de diensten voor slachtofferhulp van het CAW (groepsdebriefing).
- Heb ook aandacht voor de communicatie naar een bredere groep mensen
- Je maakt best afspraken rond hoe het clubbestuur terugkoppelt na het uitvoeren van de stappen van het advies (naar bv. de federatie-API)
- Het incident wordt afgesloten met alle rechtstreeks betrokkenen, er is informatie over welke stappen zijn gezet, en welke nog zullen worden uitgevoerd.

Evaluatie van het proces bij alle betrokkenen kan waardevolle informatie geven over hoe de behandeling vanuit de club werd ervaren, en waar eventueel verbeterpunten zitten voor het beleid:

- Zijn mensen tevreden over hoe het incident werd opgevolgd, verliep de communicatie goed, wat liep goed en wat kon anders?
- De Club-API kan suggesties doen aan het clubbestuur over hoe deze evaluatiegegevens kunnen verzameld en geïnterpreteerd worden.

FASE 5 - VERBETERACTIES IN HET BELEID

Beschouw een incident als een uitnodiging om het clubbeleid en de praktijk van de sportclub te bekijken. Moeten er zaken worden aangepakt, zijn afspraken onduidelijk, is er teveel ruimte voor interpretatie, hoe wordt het toezicht uitgevoerd, zijn alle begeleiders vertrouwd met de basisafspraken enzovoort. Veel vragen dus. Tijd om een reflectie te maken en een paar verbeteracties voor te stellen en uit te voeren.

- 1) Analyse van het incident:
 - Het is goed alle factoren die hebben bijgedragen aan het incident in kaart brengen en de mogelijke oorzaken te onderzoeken. Het kan ook gaan om gebeurtenissen die aan het incident vooraf gingen
 - Maak ook een risico inschatting: wat is de kans dat zich dit nogmaals kan voordoen?
- 2) Stel een lijst met mogelijke verbeteracties op. (vb. invoeren van gedragscodes, opvolging van trainers, ...).

DISCRETIEPLICHT CLUB-API

WAT?

Wanneer je als club-API geconfronteerd wordt met een incident, is het belangrijk dat je een zekere discretie in acht neemt.

WAAROM?

Een club-API moet kunnen luisteren naar en empathie tonen met het slachtoffer. Daarnaast dient hij/zij een vertrouwensrelatie te hebben met de bevoegde personen binnen de sportclub of de sportfederatie. Discretie is hierbij van groot belang.

CONCREET

Discretie betekent niet dat je zaken geheim houdt. Het betekent wel dat je voorzichtig bent met de informatie waarover je beschikt (geen informatie laten rondslingeren en vertrouwelijke of gevoelige informatie niet aan eender welke derde meedelen), dat je vooraf zorgvuldig afweegt welke informatie relevant is en wat je kan of moet meedelen aan andere personen of organen van de sportclub of de sportfederatie die ter zake een bevoegdheid hebben. Het is immers belangrijk dat je je als Club-API gedraagt zoals elke andere, redelijke en voorzichtige persoon zou doen in dezelfde omstandigheden.

Bij jouw beslissing als Club-API om bepaalde feiten waarvan je kennis hebt genomen aan te kaarten binnen de sportorganisatie, hou je rekening met (i) de ernst van de feiten op basis van de ontvangen informatie, (ii) het belang van de sportorganisatie dat erin bestaat de goede orde en correcte werking van de vereniging te verzekeren, (iii) het belang van het slachtoffer om het nodige begrip en bijstand te ontvangen en (iv) het belang van de vermeende pleger die ook recht heeft op verdediging en een vermoeden van onschuld.

Discreet zijn betekent ook dat je geen informatie verspreidt of meedeelt aan mensen die ter zake geen beslissingen kunnen nemen of geen bevoegdheid hebben. Roddelen en het verspreiden van geruchten zijn volledig uit den boze!

Wie precies bevoegd is voor grensoverschrijdend gedrag binnen de sportorganisatie, verschilt in elke organisatie (het kan bijvoorbeeld gaan om één of meerdere leden van de raad van bestuur, een directeur, één of meerdere leden van het ethisch adviesorgaan, etc.). Informeer je op voorhand bij de sportorganisatie en de sportfederatie wie verantwoordelijk is en maak concrete afspraken als deze nog niet zouden bestaan, zodat je weet tot wie je als club-API binnen de sportorganisatie kan richten. Zorg ervoor dat de persoon aan wie je informatie meedeelt zich ook discreet opstelt, zeker wanneer dit de wens is van het slachtoffer.

Discreet zijn is uiteraard niet hetzelfde als geheim houden. Het is zeker niet de bedoeling dat een club-API alles voor zichzelf houdt. Een club-API is niet gebonden door het beroepsgeheim. Wanneer je als club-API geconfronteerd wordt met ernstige feiten die je voldoende bewezen acht, kan er beslist worden om hiervan aangifte te doen bij de politie. Raadpleeg waar mogelijk eerst de verantwoordelijken binnen de sportorganisatie. Een gezamenlijke beslissing om een klacht neer te leggen heeft de voorkeur.

Als je zelf getuige bent van feiten van grensoverschrijdend gedrag die zich op dit moment voordoen, verleen je het slachtoffer alle nodige hulp. Dit kan erin bestaan dat je het slachtoffer opvangt, de nodige eerste hulp bij ongevallen aanbiedt of onmiddellijk gespecialiseerde hulpverlening zoekt, dan wel de hulpdiensten/veiligheidsdiensten contacteert.

VUISTREGELS

- Discretie is geen geheimhouding. Discretie betekent dat je zorgvuldig bent met gevoelige informatie en dat je goed overweegt aan wie je deze informatie meedeelt.
- Deel enkel informatie mee aan de personen of instanties binnen de sportorganisatie die ter zake bevoegd zijn.
- Weet tot wie je je kan richten binnen de sportorganisatie. Maak hierover op voorhand duidelijke afspraken. Deze personen of instanties dienen zich tevens discreet op te stellen.
- Hou rekening met alle betrokkenen en belangen:
 - Een slachtoffer wil erkend worden en gehoord, maar wil tegelijk zijn of haar privacy gerespecteerd zien.
 - Een vermeende pleger heeft recht op verdediging, en zijn of haar schuld is pas een feit nadat er een bekentenis is of een uitspraak. Dus ook het recht op privacy en het recht op verdediging mag niet worden geschonden.
 - Een sportclub wenst haar interne werking en goede orde te verzekeren.
- Wanneer je zelf getuige bent van strafbare misdrijven, dien je het slachtoffer alle hulp te bieden die je op dat moment binnen jouw mogelijkheden kan geven.

LEIDRAAD VOOR INSCHATTINGSGESPREK

WAT?

Bij de rol van club-API hoort de verantwoordelijkheid om correct in te schatten welke de feiten zijn, zonder echter op onderzoek uit te gaan. Het is dus belangrijk in kaart te brengen wat reeds duidelijk is en waar er nog verdere informatie voor nodig is. Daarnaast probeert een club-API ook in te schatten wat de ernst van de feiten is en of de situatie acuut is.

WAAROM?

Vermoedens, roddels, klachten, worden best zo snel mogelijk opgevolgd. Vaak gaat het om gevoelige informatie en moet er zorgvuldig worden omgesprongen met deze gegevens. Bovendien zijn betrokkenen gebaat bij een snelle opvolging, zodat de nodige maatregelen kunnen worden genomen om de situatie aan te pakken.

TIPS VOOR HET MAKEN VAN EEN GOEDE INSCHATTING

Een inschattingsgesprek is een gesprek waarbij je een melding probeert te verhelderen. Per situatie breng je alle betrokkenen in kaart. Je gaat kijken van wie je nog extra informatie nodig hebt om een beter zicht te krijgen op de situatie.

We bekijken hier hoe je het gesprek aangaat met de sporter en de vermoedelijke pleger maar het kan dat je ook nog best andere mensen (ouders, clubleden, trainers,...) bevraagt. Ook hiervoor gelden dezelfde basisprincipes. Het is niet de bedoeling vast te stellen of het misbruik daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, het doel is het vermoeden helder te krijgen. Het is een kort en doelgericht gesprek dat ook tijdig stopt.

IN GESPREK MET HET VERMOEDELIJK SLACHTOFFER

Voorwaarden voor een dergelijk gesprek:

- Voer het gesprek op een rustige plek, waar de persoon zich veilig voelt.
- De persoon wordt voorbereid op het gesprek.
- De vragen zijn open (vermijd ja/nee-vragen) en niet suggestief.
- De API is niet de persoonlijke begeleider van deze persoon (vb. trainer van een sporter).
- Je noteert liefst zo letterlijk mogelijk wat er door deze persoon wordt gezegd. Presenteer in het verslag geen oordelen en wees voorzichtig met conclusies.

Er zijn 3 scenario's mogelijk:

Scenario A:

Het vermoedelijk slachtoffer vertelt het verhaal in één keer en krijgt alleen ondersteunende vragen als 'hoe ging het dan verder? Wat gebeurde er toen?...'. Als het vermoeden op die manier helder wordt, kan het gesprek worden afgesloten.

Scenario B:

Het vermoedelijk slachtoffer heeft instructies nodig om te praten. Deze kan je als volgt verwoorden:

- Dit gesprek is niet voor straf.
- Jij bent de baas over het gesprek, jij mag alles vertellen, maar je moet niet. Je beslist zelf wat je vertelt, en als het te moeilijk is mag je dit zeggen.
- Als ik een fout maak mag je mij verbeteren.
- Als ik een moeilijk woord gebruik dan is het goed om te vragen om uitleg.
- Als je het echt niet weet dan mag je dat zeggen. Dat is beter dan iets te verzinnen.
- Als ik twee keer hetzelfde vraag, dan ligt dat niet aan jou, maar dan heb ik iets niet goed begrepen.

Als er toch nog weerstand is, exploreer je best wat er in de weg zit. Vaak is het angst.

Scenario C:

Informatie weggeven. Hier zal je aangeven wat je reeds weet of vernomen hebt, en het vermoedelijk slachtoffer laten reageren. Bijvoorbeeld zeg je: 'de trainer heeft ons verteld dat je een huilbui hebt gehad na het zwemmen'. En 'je hebt haar toen gezegd dat bepaalde sporters echt over de schreef zijn gegaan'...

Pas op! Je kan hiermee ook mensen alarmeren. Als er meer aan de hand is, kan het weggeven van informatie de aanleiding zijn om zich in te dekken of alles te ontkennen.

Wat je beter niet doet:

- Vermijd indringend, langdurig oogcontact: dat kan bedreigend zijn.
- Vermijd paniek.
- Vermijd een heftige schrikreactie van jouw kant.
- Oefen geen dwang uit.
- Dring niet aan op een gedetailleerd verhaal.
- Verwacht geen direct vertrouwen van een slachtoffer.
- Raak de persoon niet onverwachts of onnodig aan.
- Vermijd irritatie bij jezelf bijvoorbeeld als de persoon onduidelijk of ambivalent is.
- Vraag nooit waarom: dit kan zeer beschuldigend overkomen.
- Uit geen beschuldigingen aan het adres van de dader.
- Garandeer geen geheimhouding, maar neem geen stappen zonder het vermoedelijk slachtoffer daarbij te betrekken.

IN GESPREK MET DE VERMOEDELIJKE PLEGER

Is de vermoedelijke pleger een kind of jongere, is het goed om ook dit verhaal te beluisteren. Dit gesprek verschilt niet zo erg van een gesprek met een slachtoffer. Is de pleger een volwassene

en gaat het over ernstige feiten, ben je best dat je dit gesprek om diverse redenen aan een professional overlaat.

Extra aandachtspunten:

- Oordeel niet over de waarheid van het verhaal.
- Vermijd uitspraken of non-verbaal gedrag waaruit veroordeling van de persoon blijkt.
- Geef een idee over de feiten zonder details te onthullen, en zonder de identiteit van het slachtoffer of andere betrokkenen weg te geven: presenteer het verhaal van het slachtoffer als 'feiten', en geef de verdachte zo weinig mogelijk gelegenheid de feiten te ontkennen.
- Geef de verdachte niet het gevoel dat je zijn of haar verhaal gelooft.
- Hou het bij het concrete gedrag, doe geen uitspraken over de persoon.
- Toon begrip voor het feit dat het moeilijk is om over de gebeurtenissen te praten.
- Bij vage antwoorden, stel bijkomende open vragen zoals 'wat bedoel je precies?'
- Benadruk wat de verdachte te winnen heeft met open kaart te spelen (geen geheim en angst).
- Ga in op de gevoelens van de verdachte bij het 'beschuldigd worden' van feiten.

COMMUNICATIE BIJ INCIDENTEN VAN GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

WAT?

Goede afspraken, communicatielijnen en duidelijke aanspreekpunten voor fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen er in een sportclub mee zorg voor dragen dat betrokkenen met een vraag of klacht over een incident ergens terecht kunnen en dat daarbij de privacy niet wordt geschaad.

WAAROM?

Bij twijfel, vermoeden of bij meldingen en vaststellingen is duidelijkheid over de communicatielijnen, de competenties, de bevoegdheden, procedure en taken een must. Onzorgvuldig communiceren kan verschillende nadelige gevolgen hebben.

ALGEMENE PRINCIPES

- Alertheid op signalen, uitspraken en vermoedens m.b.t. mogelijks fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag is een basishouding van iedere begeleider. Elke sporter moet kunnen rekenen op deze alerte basisattitude en bij ieder lid van het team terecht kunnen.
- Het is belangrijk om zo weinig mogelijk over de hoofden van betrokkenen te spreken, maar steeds in samenspraak met hen te werken en hen (en eventueel hun ouders) te betrekken bij de stappen die je zet.
- Iedere in de zaak betrokken persoon van het clubteam (bestuurder, API, voorzitter, etc.) is verplicht informatie uit te wisselen met het oog op de verbetering van de organisatie en de werking. Iedereen dient deze informatie discreet te behandelen (discretieplicht).
- Het doorgeven van gevoelige informatie aan anderen gebeurt bijgevolg zoveel mogelijk op basis van het beginsel “**need to know, not nice to know**”. Dit betekent dat enkel informatie die op dat moment noodzakelijk is om betrokkenen te begeleiden, kan worden doorgegeven.
- De aanspreekpunten integriteit zijn in de communicatielijnen belangrijk, maar de verantwoordelijkheid blijft bij het bestuur. Zij moeten de beslissingen op clubniveau nemen.
- Omgaan met geruchten, vermoedens of aantijgingen is vaak lastig omdat er veel onduidelijkheid is en je alle betrokkenen in hun waarde wil laten. We geven hieronder een aantal aanbevelingen.

SPECIFIEKE TIPS VOOR COMMUNICEREN IN EEN SITUATIE VAN GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

1) Aandachtspunten

- Overleg onmiddellijk welke boodschap je moet brengen.
- Zet de feiten op papier als houvast en vergeet praktische info niet.
 - Vertel kort wat er gebeurd is. Welke stappen werden er al genomen?
 - Maak ouders niet onnodig ongerust als je geen zekerheid hebt.
 - Ziekenhuisopname? Vertel waar. Vraag of je aanwezigheid gewenst is, indien haalbaar.
 - ➔ Zo niet, spreek af om later contact op te nemen.
- Communiceer pas opnieuw wanneer er nieuwe info is.
- Geef open informatie. Gebruik eenvoudige taal, geen vakjargon.
- Betrokkenheid tonen, maar emoties onder controle houden. Blijf rustig en blijf bij de feiten.
- Respect voor de privacy.
- Informeer directe betrokkenen EERST:
 - in de eerste plaats de ouders van het slachtoffer
 - de medewerkers en het organiserend bestuur
 - de ouders van de andere kinderen
 - andere
- Herhaal belangrijke gegevens op het einde van het gesprek (vb. contactinformatie, externe hulpverlening, ...)

2) Communicatie met media

Journalisten/media te woord staan:

- Doe dit alleen als je dat zelf écht wil. Je bent nooit verplicht.
- Laat je begeleiden hierin door bv. de woordvoerder/communicatieverantwoordelijke van de sportfederatie.
- Laat je niet onder druk zetten: je kan hun vragen noteren en later zelf opnieuw contact opnemen om deze te beantwoorden.
- Blijf rustig bij kritiek of beschuldigingen. Ga er niet op in, maar blijf bij jouw versie van de feiten.
- Laat geen fotograaf of cameraploeg binnen. Dit om de privacy van alle betrokkenen te beschermen.
- Bereid ALTIJD voor:
Zorg dat minstens één persoon die het woord voert altijd bereikbaar is voor de betrokkenen tijdens en de eerste dagen na de crisis. Neem zelf het initiatief om opnieuw met hen te communiceren als je over nieuwe informatie beschikt.
- Evaluer na de crisis samen je crisiscommunicatieplan.

De boodschap:

- Denk vooraf goed na over de boodschap die je zal brengen.
- Weet dat journalisten meestal een antwoord willen op volgende vragen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom of waardoor? Hoe? Hoe lang? Wat zijn de gevolgen? Welke maatregelen werden genomen?

- Als je het antwoord op een vraag niet kent, zeg dat dan ook.
- Herhaal altijd dezelfde boodschap als je verschillende keren moet communiceren.
- Beperk je altijd tot de feiten. Geef geen informatie aan de pers die je nog niet gecommuniceerd hebt aan de betrokkenen.
- Wees eerlijk over de aard en de omvang van de crisis.
- Zeg welke maatregelen je genomen hebt om met de crisis om te gaan.

VERWIJSLIJST

WAT?

Deze doorverwijslijst bundelt een overzicht van verschillende hulpverleningsdiensten en organisatie die aanspreekbaar en/of ondersteunend kunnen zijn bij het realiseren van een kwaliteits-, preventie- en reactiebeleid.

WAAROM?

Het is essentieel te weten op welke externe instanties je een beroep kan doen voor vorming, antwoorden en advies en bij welke instanties je terecht kan voor een melding van grensoverschrijdend gedrag.

Verwijslijst

De verwijslijst kan ondersteunend zijn bij:

- Het opmaken van een beleid omtrent grensoverschrijdend gedrag
- Het reageren op een vermoeden, onthulling of vaststelling van grensoverschrijdend gedrag
- Melders correct doorverwijzen

We maken hierbij een onderscheid tussen twee soorten noden:

- **Advies nodig:** wanneer je vooral op zoek bent naar informatie, tips of luisterend oor.
- **Doorverwijzing/begeleiding nodig:** wanneer een sporter, ouder of betrokkene meer gespecialiseerde of intensieve ondersteuning nodig heeft.

De organisaties zijn gegroepeerd per thema, zoals 'grensoverschrijdend gedrag', 'discriminatie', 'suicide' en andere onderwerpen die relevant kunnen zijn in de sportcontext.

Via klikbare links kan je eenvoudig navigeren naar de uitgebreide beschrijving van elke dienst, met informatie over hun werking, doelgroep en contactmogelijkheden.

Zo helpt deze lijst je om snel de juiste weg te vinden naar informatie, advies of begeleiding.

Je vindt de verwijslijst op de website van www.sportieq.be of je kan deze opvragen via info@sportieq.be.

EXTERNE ORGANISATIES OPGENOMEN IN DE VERWIJSLIJST:

100 / 101 / 112
1712
Allesoverpesten.be
ASPHA
AWEL
Bemiddeling
Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW)
Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)
CGG Preventiewerking
Centrum voor Leerlingbegeleiding (CLB)
CLB-Chat
Child Focus
Crisismeldpunt
De Druglijn
Drugpunt (Oost-Vlaanderen)
Eetexpert
Erkennings- en Bemiddelingscommissie
Huisarts / Federatie-arts
Instituut voor gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM)
Jongeren Advies Centrum (JAC)
Lumi
Meldpunt Sportfraude
Moodspace
NOKNOK
Nupraatikerover.be
Online PsyHulp
OverKophuis
POBOS

prOFS
Psycholen bij acute crisissituaties
(Eerstelijns)psycholoog
Punt . vzw
Slachterhulp (CAW)
Slachtofferzorg
Sociale kaart voor Hulpverlening aan seksueel delinquenten in Vlaanderen
Spoed
Sport Vlaanderen
Sportieq
Stop it Now!
Tejo
Tele-Onthaal 106
Think Life
Transgender Infopunt
UNIA
Universitair Forensisch Centrum
Vlaams Expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD)
Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag
Vlaams Mensenrechteninstituut
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)
Zelfmoordlijn 1813
Zorgcentrum na seksueel geweld

PROFIELOMSCHRIJVING NOODTEAM

WAT?

Voor het inschatten van de ernst van een incident van fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag kan een club-API zich laten bijstaan door een noodteam. Het noodteam bestaat uit verschillende personen die zowel van binnen als buiten de sportclub kunnen komen (bv. de voorzitter, een bestuurslid, een ouder, een coach, een vertegenwoordiger van de federatie, een sportdienst-API, een extern expert...). Zorg bij voorkeur voor een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen. Betrek naast de club-API minimaal nog twee andere mensen.

Het is goed om vooraf te bespreken wie in het noodteam zit, los van een specifiek geval. Communiceer dit ook duidelijk naar iedereen in de club zodat er helderheid bestaat over wie toegang tot de inhoud van een melding zal krijgen. Wanneer de situatie gaat over één van de leden van het noodteam, betrek je deze persoon uiteraard niet.

TAKEN VAN HET NOODTEAM

- Samen met de club-API een ernstinschatting van een incident opmaken en een advies formuleren.
- Beslissen welke verdere acties zullen worden ondernomen (en door wie) ten aanzien van het slachtoffer en de pleger: gesprekken met de betrokkenen, verdere beschermingsmaatregelen, enz. Het is belangrijk een open communicatie te houden met het slachtoffer en de pleger.
- Beslissen of, wanneer en hoe contact zal worden opgenomen met derden (ouders, familie, externe adviseurs, administratieve diensten van de verantwoordelijke overheden).
- Een woordvoerder aanwijzen om eventuele vragen van de media te beantwoorden. Ernstig grensoverschrijdend gedrag zoals bv. seksueel misbruik kan veel media-aandacht krijgen. Daarom moet één contactpersoon worden gekozen die heldere informatie verstrekt als ernaar wordt gevraagd. Het is beter een beetje informatie te geven, dan helemaal geen. Het delen van informatie gebeurt uiteraard met respect voor de privacy van de betrokkenen en met vermoeden van onschuld van de pleger. Laat je hierin ook adviseren door de sportfederatie.

TEMPLATE

RAPPORTERINGSDOCUMENT

Dit voorbeeld hieronder is een rapporteringsdocument dat je als een case is afgesloten helemaal kan finaliseren. Het geeft jou als API een handig overzicht om te zien wat de kern van de situatie was en hoe het opgelost is geraakt. Bewaar dit rapporteringsdocument op een veilige plaats (beveiligde map op jouw computer of in een afgesloten kast indien je dit met de pen invult).

MELDING ... OP .../.../20..
GEGEVENS CLUB/SPORTORGANISATIE
<u>Naam club/sportorganisatie:</u> <u>Naam club API / bestuurder / verantwoordelijke:</u> <u>E-mailadres:</u> <u>Telefoon:</u>
GEGEVENS MELDER
<u>Initialen:</u> <u>E-mail:</u> <u>Telefoon:</u> <u>Functie/betrokkenheid:</u> o Atleet o Trainer o Bestuurder o Jurylid o Ouder o Supporter o Andere:
BESCHRIJVING VAN HET PROBLEEM OF VRAAG
<u>Datum/Periode:</u> o recent o in het verleden o niet geweten <u>Herhaling:</u> o ja o nee <u>Plaats:</u> <u>Soort grensoverschrijdend gedrag:</u> o fysiek o psychisch o seksueel <u>Aantal slachtoffers:</u> o één o meerdere o ongeweten <u>Aantal plegers:</u> o één o meerdere o ongeweten <u>Geslacht slachtoffer(s):</u> o man o vrouw <u>Leeftijd slachtoffer(s):</u> o jonger dan 12 o 12-15 o 16-18 o 19-23 o 24-40 o 40-60 o 60+ <u>Rol slachtoffer(s):</u> o Sporter o Trainer o Bestuurder o Official o Ouder o Supporter o (para)medisch personeel o Andere: <u>Geslacht pleger(s):</u> o man o vrouw

Leeftijd pleger(s): o jonger dan 12 o 12-15 o 16-18 o 19-23 o 24-40 o 40-60 o 60+

Rol pleger(s): o Sporter o Trainer o Bestuurder o Official o Ouder o Supporter o (para)medisch personeel o Andere:

Omschrijving situatie:

ADVIES

Advies opgebouwd samen met

- ☐ Club
- ☐ Federatie
- ☐ Hulplijn 1712
- ☐ Sportieq
- ☐ Andere:...

Advies doorgegeven aan verantwoordelijken op: Datum:

Algemene omschrijving van het advies:

RESULTAAT ADVIES

Het advies & de ondersteuning leidde tot:

- ☐ Geen verdere stappen (op vraag van slachtoffer, omdat het niet nodig was...)
- ☐ Interne stappen (binnen organisatie, bemiddeling tussen betrokkenen, preventieve schorsing, maatregelen...)
- ☐ Doorverwijzing naar hulpverlening
- ☐ Melding bij politie door slachtoffer/betrokkene
- ☐ Melding bij politie door club
- ☐ Melding bij tuchtrecht
- ☐ Andere:

REFLECTIE (hoe was het, ging het vlot, medewerking van verantwoordelijken, weerstanden...)